

7. Oleksiyiva, I. (2012), "The reliability and sufficiency of evidence in cases of administrative violations in road transport", *Yurydychna Ukrayina*, no. 4, pp. 32-36.
8. Rezanov, S.A. (2014), "Administrative discretion as a part of proceedings in cases of administrative offenses", *Pravookhoronna funktsiya derzhavy : teoretyko-metodolohichni ta istoryko-pravovi problemy : mater. Mizhn. nauk.-prakt. konf.* [Law enforcement function of the state : theoretical and methodological, historical and legal problems : materials of the International research and practice conference], Kharkiv, April 25, 2014, pp. 228-230.
9. Sambor, M.A. (2011), "Moral and legal concepts and appraisal concepts in the rules on administrative violations", *Visnyk Zaporizhzhia National University. Yurydychni nauky*, no. 2 (part. 1), pp. 114-123.
10. Hlukhyi, O.H. (2012), "Correlation of the discretion of the judge of administrative court and the application of appraisal concepts of the tax law of Ukraine in resolving tax disputes", *Visnyk Zaporizhzhia National University. Yurydychni nauky*, no. 4 (1), pp. 150-158.
11. Verenkotova, O.V. (2012), "The use of appraisal concepts of the right in Ukrainian legislation : some aspects", *Pidpnyemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, no. 12, pp. 22-25.

УДК 347.73 (477)

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Аганіна А.О., к.ю.н., викладач

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
alyona_aganina@mail.ru*

У статті досліджуються основні напрями нормотворчої діяльності Державної фіскальної служби України. Визначаються місце й роль нормотворчої діяльності податкових органів у системі підзаконної нормотворчості центральних органів виконавчої влади. Виділяються основні проблемні питання у сфері нормотворчої діяльності органів Державної фіскальної служби України. На основі аналізу наукових і нормативних джерел формулюються пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства та юридичної практики відомчої нормотворчості фіскальних органів, ураховуючи процеси євроінтеграції й глобалізації.

Ключові слова: нормотворчість, законодавство, фіскальна служба, податкові відносини, юридична техніка, євроінтеграція, глобалізація, удосконалення.

АКТУАЛЬНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ НОРМОТВОРЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ФИСКАЛЬНОЙ СЛУЖБЫ УКРАИНЫ

Аганина А.А.

*Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина
alyona_aganina@mail.ru*

В статье исследуются основные направления нормотворческой деятельности Государственной фискальной службы Украины. Определяются место и роль нормотворческой деятельности налоговых органов в системе подзаконного нормотворчества центральных органов исполнительной власти. Выделяются основные проблемные вопросы в сфере нормотворческой деятельности органов Государственной фискальной службы Украины. На основании анализа научных и нормативных источников формулируются предложения относительно усовершенствования действующего законодательства и юридической практики ведомственного нормотворчества фискальных органов, учитывая процессы евроинтеграции и глобализации.

Ключевые слова: нормотворчество, законодательство, фискальная служба, налоговые отношения, юридическая техника, евроинтеграция, глобализация, усовершенствование.

THE MAIN DIRECTIONS OF REGULATORY ACTIVITY OF THE STATE FISCAL SERVICE OF UKRAINE

Aganina A.A.

*Zaporizhzhia National University, Zhukovsky Str. 66, Zaporizhzhia, Ukraine
alyona_aganina@mail.ru*

This article examines the main areas of regulatory activity of the State Fiscal Service of Ukraine. The place and role of regulatory activity of the tax authorities in the rule-making system of central enforcement authorities are determined. Highlighted the major issues in the area of rule-making bodies of the State Fiscal Service of Ukraine. Based on a review of scientific and regulatory sources, formulated proposals for improving the current legislation and legal practice of departmental rulemaking fiscal authorities, taking into account the processes of European integration and globalization.

According to the analysis of scientific literature sources, rulemaking generally can be defined as an activity of authorized state and local authorities for the adoption, amendment or repeal of regulations, (sectoral) regulatory acts on the basis, pursuant to and in accordance with the laws of Ukraine.

State Fiscal Service of Ukraine is the central executive body, whose activities are directed to and coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the Minister of Finance, and implements state tax policy, state policy in the sphere of state customs, public policy administration from a single fee for obligatory state social insurance, state policy in the fight against crimes in the application of tax and customs legislation and legislation on the payment of a single fee.

In the field of rulemaking, the State Fiscal Service of Ukraine, according to its tasks: summarizes the practice of legislation on matters within the competence of SFS, develops proposals on the improvement of legislation acts of the President of Ukraine and the Cabinet of Ministers of Ukraine, legal acts of ministries and the established procedure of submitting them to the Minister of Finance; develops draft laws of Ukraine, acts of the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, orders of the Ministry of Finance on matters within the scope of the SFS.

Within the powers provided by law, on the basis of and pursuant to the Constitution and laws of Ukraine, acts of the President of Ukraine and resolutions of the parliament of Ukraine adopted in accordance with the Constitution and laws of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, orders of the Ministry of Finance, the State Fiscal Service of Ukraine issues orders of organizational and administrative nature, organizes and supervises their implementation.

Thus, the State Fiscal Service of Ukraine plays a key role in the process of legislative activity in the area of legal regulation of tax relations and engages in rulemaking process with other central executive authorities. The basis for the rulemaking activity of the State Fiscal Service of Ukraine is the Constitution and Tax Code of Ukraine.

An important step in improving the legislative activity of the State Fiscal Service of Ukraine is the Law of Ukraine "On Normative Legal Acts" which unifies the requirements of legal technique departmental rule-making and establish a clear hierarchy of regulations in Ukraine.

Equally important area of improvement of legislative activity of the State Fiscal Service of Ukraine is the adaptation of the national tax legislation with the EU law, taking into account in the implementation of legislative activity of the Association Agreement between Ukraine and the EU, Sustainable Development Strategy "Ukraine – 2020", approved by the Decree of the President of Ukraine on 12 January 2015 № 5/2015.

Key words: regulatory activity, legislation, fiscal authorities, fiscal relations, legal advice, European integration, globalization, improvement.

Інтеграція України у європейське співтовариство потребує адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, включаючи правове регулювання сфери податкових відносин. У зв'язку із цим актуальним є дослідження основних напрямів нормотворчої діяльності Державної фіскальної служби України, яка виконує важливу функцію адміністрування обліку і сплати податків юридичними та фізичними особами, забезпечує наповнення Державного бюджету України. Виявлення проблемних питань у сфері нормотворчої діяльності Державної фіскальної служби України й формулювання перспективних напрямів удосконалення чинного законодавства та юридичної практики в цій сфері суспільних відносин зумовлює як теоретичну, так і практичну значимість цього дослідження.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері нормотворчої діяльності Державної фіскальної служби України.

Предметом дослідження є актуальні напрями нормотворчої діяльності Державної фіскальної служби (далі – ДФС) України.

Метою наукової статті є аналіз основних напрямів нормотворчої діяльності Державної фіскальної служби України задля виявлення проблемних питань у цій сфері суспільних відносин і формулювання пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства та юридичної практики.

Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких дослідницьких завдань:

- 1) розкрити поняття нормотворчої діяльності;
- 2) визначити місце та роль ДФС України в процесі здійснення нормотворчої діяльності у сфері податкових відносин;
- 3) виявити проблемні питання нормотворчої діяльності ДФС України й запропонувати шляхи їх вирішення.

Велике значення для дослідження теми має методологічна база, яка включає методи, способи, прийоми, підходи та принципи дослідження. Під час підготовки й написання наукової статті використовувалось органічне поєднання філософських, загальнонаукових і спеціально-юридичних методів дослідження. Такі категорії діалектики, як можливість і дійсність, ціле й частина, знайшли місце в роботі. Крім цього, використано системний і структурно-функціональний методи дослідження, а також метод сходження від абстрактного до конкретного. За допомогою формально-юридичного методу проаналізовано, описано, узагальнено, класифіковано основні напрями нормотворчої діяльності ДФС України.

Різні аспекти нормотворчої діяльності досліджували в працях із загальної теорії права та галузевих юридичних наук такі відомі науковці: Н.П. Воронова, Л.Л. Гарник, Є.А. Гетьман, Л.М. Горбунова, О.Л. Дзюбенко, Ж.П. Докторова, Н.А. Железняк, Т.В. Кашаніна, Т.О. Коломоєць, О.В. Кузьменко, Я.І. Ленгер, С.Г. Меленко, О.Г. Мурашин, М.В. Нерсисянц, А.О. Нечипоренко, А.С. Олійник, М.О. Петришина, О.В. Петришин, З.О. Погорелов, А.О. Рибалкін, О.Ф. Скакун, М.В. Цвік, С.В. Шевчук та інші.

Окремим напрямом і видам нормотворчої діяльності присвячені праці Н.Ф. Лати «Адміністративно-правове регулювання нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» [1]; А.О. Рибалкіна «Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії)» [2]; М.О. Петришиної «Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні» [3]; Н.В. Стеценка [4] та інших науковців. З останніх досліджень варто виділити праці Є.А. Гетьмана, присвячені функціям, стадіям і результатам нормотворчості органів виконавчої влади [5; 6].

Суттєве значення для розвитку теорії нормотворчої діяльності мають дослідження нормотворчості окремих центральних органів виконавчої влади. Зокрема, А.О. Рибалкін визначив компетенцію органів внутрішніх справ щодо видання актів нормативного змісту, комплексно дослідив процедуру (стадії) створення нормативно-правового акта в цих органах, проаналізував специфічні риси нормотворчої діяльності органів внутрішніх справ, її принципи, специфіку правовідносин у цій сфері [2, с. 15-16].

За результатами аналізу вищезазначених наукових джерел, нормотворчість загалом можна визначити як діяльність уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування щодо прийняття, зміни або скасування підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів на підставі, на виконання й відповідно до законів України.

ДФС є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується й координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову

політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

У своїй діяльності ДФС України керується Конституцією та законами України, указами Президента України й постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства.

Основними завданнями ДФС України є реалізація державної податкової політики й політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства; здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів і державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів, державної політики у сфері контролю за виробництвом та обігом спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів, державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань сплати єдиного внеску, державної політики у сфері контролю за своєчасністю здійснення розрахунків в іноземній валюті в установленій законом строк, дотриманням порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), а також за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів.

У сфері нормотворчої діяльності ДФС України, відповідно до покладених на неї завдань, узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств й у встановленому порядку подає їх Міністру фінансів; розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДФС [7].

ДФС України під час виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими державними органами, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, тимчасовими консультативними, дорадчими й іншими допоміжними органами, утвореними Кабінетом Міністрів України, органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, громадськими спілками, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, а також підприємствами, установами й організаціями.

У межах повноважень, передбачених законом, на основі й на виконання Конституції та законів України, актів Президента України й постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну, ДФС України видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує й контролює їх виконання. Накази підписує Голова ДФС України, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра фінансів [7].

Отже, ДФС України відіграє ключову роль у процесі нормотворчої діяльності у сфері правового регулювання податкових відносин і взаємодіє в процесі нормотворчості з іншими центральними органами виконавчої влади.

У процесі здійснення нормотворчої діяльності посадовим особам ДФС України варто пам'ятати, що, згідно з пунктом 7.3 статті 7 Податкового кодексу України, будь-які питання щодо оподаткування регулюються цим Кодексом і не можуть установлюватися або змінюватися іншими законами України, крім законів, що містять виключно положення щодо внесення змін до цього Кодексу й/або положення, які встановлюють відповідальність за порушення норм податкового законодавства [8].

Отже, в процесі видання наказів ДФС України може тільки конкретизувати положення Податкового кодексу України, але не виходити за межі його положень.

Основні вимоги до форми й порядку прийняття наказів центральних органів виконавчої влади, включаючи ДФС України, нині регламентовані Порядком подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації, який затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 р. № 34/5 [9].

Проте вказаний нормативний документ не вирішує всі проблемні питання, які виникають у процесі нормотворчої діяльності ДФС України. Наприклад, якщо існує колізія між положеннями Податкового кодексу України та нормами Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України», то який нормативно-правовий акт брати за основу під час прийняття наказу? Податковий кодекс України є кодифікованим законом, проте ні в одному нормативно-правовому акті України не встановлено пріоритет кодексу щодо законів. Отже, це питання потребує нормативного врегулювання на рівні окремого законодавчого акта або Конституції України. Усе це зумовлює необхідність прийняття Закону України «Про нормативно-правові акти» [10], проект якого розроблений і довгі роки очікує на прийняття. У вказаному Законі буде чітко регламентована ієрархія нормативно-правових актів, основні вимоги до їх форм і порядку прийняття, закріплені всі елементи юридичної техніки відомчої нормотворчості, що сприятиме вдосконаленню процесу нормотворчої діяльності органів державної влади, включаючи нормотворчість ДФС України.

Не менш важливим напрямом удосконалення нормотворчої діяльності органів ДФС України є адаптація національного податкового законодавства до права Європейського Союзу. Відповідно до розділу III Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV, державна політика України щодо адаптації законодавства формується як складова частина правової реформи в Україні та спрямовується на забезпечення єдиних підходів до нормопроєктування, обов'язкового врахування вимог законодавства Європейського Союзу під час нормопроєктування, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроєктного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України.

Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом до держав, які мають намір вступити до нього.

Кабінет Міністрів України запровадив єдину систему планування, координації та контролю нормотворчої діяльності й роботи органів виконавчої влади з адаптації законодавства, затвердив Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Крім того, Кабінет Міністрів України щороку розробляє та затверджує план роботи з адаптації законодавства, передбачаючи в проекті Державного бюджету України на відповідний рік видатки для фінансування заходів із його виконання.

Науково-експертне, аналітичне, інформаційне й методологічне забезпечення виконання Програми, переклад актів *acquis communautaire* українською мовою, підготовка глосарію термінів *acquis communautaire* покладаються на уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, тобто на Міністерство юстиції України [11].

Мін'юст, відповідно до покладених на нього завдань, розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів; розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавства й подає їх у встановленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України; здійснює правову експертизу проектів законів, інших актів законодавства, які подаються на розгляд Кабінету Міністрів України, і проектів законів, які подаються на розгляд Верховної Ради України

іншими суб'єктами права законодавчої ініціативи, нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; готує зауваження та пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президентів України; здійснює науково-експертне, аналітичне, інформаційне та методологічне забезпечення виконання першого етапу реалізації Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу [12].

Отже, в процесі здійснення нормотворчої діяльності в контексті євроінтеграційних і глобалізаційних процесів органи ДФС України повинні тісно взаємодіяти з Міністерством юстиції України, адже саме на Мін'юст покладені обов'язки щодо координації нормотворчості у сфері адаптації національного законодавства до права Європейського Союзу, саме Мін'юст здійснює розробку проектів нормативно-правових актів з метою гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу; проводить державну експертизу проектів нормативно-правових актів інших органів державної влади на відповідність праву Європейського Союзу, координує нормотворчу діяльність органів державної влади у сфері адаптації тощо.

Не менш важливо в процесі здійснення нормотворчої діяльності посадовими особами органів ДФС України враховувати положення Угоди про асоціацію між Україною та Європейського Союзу [13] і Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [14].

За результатами аналізу літературних наукових джерел нормотворчість загалом можна визначити як діяльність уповноважених органів державної влади та місцевого самоврядування щодо прийняття, зміни або скасування підзаконних (відомчих) нормативно-правових актів на підставі, на виконання й відповідно до законів України.

ДФС України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску.

У сфері нормотворчої діяльності ДФС України, відповідно до покладених на неї завдань:

- узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до компетенції ДФС, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України й Кабінету Міністрів України, нормативно-правових актів міністерств і в установленому порядку подає їх Міністру фінансів;
- розробляє проекти законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну з питань, що належать до сфери діяльності ДФС.

У межах повноважень, передбачених законом, на основі й на виконання Конституції та законів України, актів Президента України й постанов Верховної Ради України, прийнятих відповідно до Конституції та законів України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Мінфіну ДФС України видає накази організаційно-розпорядчого характеру, організовує та контролює їх виконання.

Отже, ДФС України відіграє ключову роль у процесі нормотворчої діяльності у сфері правового регулювання податкових відносин і взаємодіє в процесі нормотворчості з іншими центральними органами виконавчої влади. Основою для нормотворчості ДФС України є Конституція й Податковий кодекс України.

Важливим кроком на шляху вдосконалення нормотворчої діяльності органів ДФС України є прийняття Закону України «Про нормативно-правові акти», який уніфікує вимоги до

юридичної техніки відомчої нормотворчості й установить чітку ієрархію нормативно-правових актів в Україні.

Не менш важливим напрямом удосконалення нормотворчої діяльності органів ДФС України є адаптація національного податкового законодавства до права Європейського Союзу, врахування в процесі здійснення нормотворчої діяльності Угоди про асоціацію між Україною та Європейського Союзу і Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», затвердженої Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лата Н.Ф. Адміністративно-правове регулювання нормотворчої діяльності органів виконавчої влади : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес ; фінансове право ; інформаційне право» / Н.Ф. Лата. – Ірпінь, 2004. – 18 с.
2. Рибалкін А.О. Нормотворчість органів внутрішніх справ (аспекти загальної теорії) : автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права ; історія політичних і правових учень» / А.О. Рибалкін. – Х., 2005. – 18 с.
3. Петришина М.О. Нормотворча діяльність в органах місцевого самоврядування в Україні : [монографія] / М.О. Петришина ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х. : Право, 2011. – 232 с.
4. Стецик Н.В. Судова правотворчість : загальнотеоретична характеристика [Електронний ресурс] / Н.В. Стецик // Часопис Академії адвокатури України. – 2010. – № 3 (8). – С. 1-6. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Chaaau/2010-3/10snvpzh.pdf>.
5. Гетьман Є.А. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади : поняття, сутність, основні ознаки [Електронний ресурс] / Є.А. Гетьман // Європейські перспективи. – 2013. – № 6. – С. 42-47. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/evpe_2013_6_9.pdf
6. Гетьман Є.А. Нормотворчий процес органів виконавчої влади та його стадії [Електронний ресурс] / Є.А. Гетьман // Актуальні проблеми права : теорія і практика. – 2013. – № 27. – С. 173-181. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/app_2013_27_25.pdf.
7. Положення про Державну фіскальну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 р. № 236 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п>.
8. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
9. Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації : Наказ Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 р. № 34/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>.
10. Про нормативно-правові акти : Проект Закону України від 01 грудня 2010 р. № 7409 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7409&skl=7.
11. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.

12. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-п>.
13. Угода про асоціацію між Україною та ЄС (анотація основних розділів Угоди) // Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.
14. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

REFERENCES

1. Lata, N.F. (2004), “Administrative and legislative regulation of executive bodies”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.07, National academy of government tax service of Ukraine, Irpin, Ukraine.
2. Rubalkin, A.O. (2005), “Rule-making bodies of internal affairs (general aspects of theory)”, Thesis abstract for Cand. Sc. (Jurisprudence), 12.00.01, National university of internal affairs, Kharkiv, Ukraine.
3. Petrushuna, M.O. (2011), *Normotvorcha diyalnist v orhanakh mistsevoho samovriadyvannia v Ukrayini* [Rule-making activity in local government in Ukraine], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
4. Stetzuk, N.V. (2010), “The judicial law-making : general description”, *Chasopys Akademiyyi advokatury Ukrainy*, no. 3 (8), pp. 1–6, available at : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Chaau/2010-3/10snvpzh.pdf>.
5. Getman, J.A. (2013), “Rule-making activity of executive power : the concept, the essence, the main features”, *Evropeiski perspektyvy*, no. 6, pp. 42–47, available at : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/evpe_2013_6_9.pdf.
6. Getman, J.A. (2013), “Rule-making process of the executive power and its stage”, *Aktualni problemy prava : teoriya i praktyka*, no. 27, pp. 173–181, available at : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/app_2013_27_25.pdf.
7. “Regulation on the State Fiscal Service of Ukraine” : Decision Cabinet of Ministers of Ukraine from May 21, 2014, № 236, available at : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-п>.
8. “Tax Code of Ukraine on December 2, 2010, № 2755-VI”, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>.
9. “The order of presentation of regulations for state registration to the Ministry of Justice of Ukraine and their state registration” : Decree of the Ministry of Justice of Ukraine on April 12, 2005, № 34/5, available at : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>.
10. “On normative legal acts” : Draft Law of Ukraine № 7409, available at : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=7409&skl=7.
11. “On the National Program of Adaptation of Ukraine to the European Union” : Law of Ukraine on March 18, 2004 № 1629-IV, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>.
12. “On approval of the Ministry of Justice of Ukraine” : Decision Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 2, 2014, № 228, available at : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-п>.
13. “The Association Agreement between Ukraine and the EU (abstract the main sections of the Agreement)”, available at : <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ua-eu-association>.

14. “About sustainable development strategy “Ukraine – 2020” : Decree of the President of Ukraine 12.01.2015 у. № 5/2015, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

УДК 342.92

РЕАЛІЗАЦІЯ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ЯК СИСТЕМНА КАТЕГОРІЯ

Болокан І.В., к.ю.н., доцент

*Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна
bolokani@mail.ru*

У статті аналізується «реалізація адміністративно-правових норм» як системна категорія. Ураховуючи різноманітні підходи до поняття «система» (у філософії, соціології, психології, правознавстві тощо) й такі виокремлені в доктрині права складники системного підходу, як системно-компонентний, системно-структурний й системно-функціональний, обґрунтовується розуміння системи «реалізація адміністративно-правових норм» як певного порядку взаємодії упорядкованих елементів, вияв якої дає змогу нормі адміністративного права набути конкретного значення в реальності конкретних суб'єктів адміністративного права.

Ключові слова: реалізація норм адміністративного права, система, системний підхід, системно-компонентний аспект системного підходу, системно-структурний аспект системного підходу, системно-функціональний аспект системного підходу.

РЕАЛИЗАЦИЯ НОРМ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА КАК СИСТЕМНАЯ КАТЕГОРИЯ

Болокан И.В.

*Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина
bolokani@mail.ru*

В статье анализируется «реализация административно-правовых норм» как системная категория. Учитывая разнообразные подходы к понятию «система» (в философии, социологии, психологии, правоведении) и такие выделенные в доктрине права составляющие системного подхода, как системно-компонентная, системно-структурная и системно-функциональная, обосновывается понимание системы «реализация административно-правовых норм» как определенного порядка взаимодействия упорядоченных элементов, проявление которого позволяет норме административного права обрести конкретное значение в реальности конкретных субъектов административного права.

Ключевые слова: реализация норм административного права, система, системный подход, системно-компонентный аспект системного подхода, системно-структурный аспект системного подхода, системно-функциональный аспект системного подхода.

REALIZATION OF RULES OF ADMINISTRATIVE LAW AS A SYSTEM CATEGORY

Bolokan I.V.

*Zaporizhzhia National University, Zhukovsky Str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine
bolokani@mail.ru*

The article analyses “realization of rules of administrative law” as a system category. Taking into account various approaches to the concept “system” (in philosophy, sociology, psychology, jurisprudence and so on) and such distinguished in the law doctrine components of a systematic approach as system component, system structural, and system functional, there is substantiated an understanding of the system of “realization of rules of administrative law” as a certain order of interaction of order elements, which manifestation allows the administrative rule to acquire a particular meaning in reality of specific subjects of administrative law. The system “realization of rules of administrative law” is an aggregate of such its elements as: “administrative rule”, “subject of administrative law”, “behaviour of subjects of administrative law on enforcement, receiving, application rules of administrative law”, “result of the rule’s implementation”. The system cannot operate without any of these elements. The legal rule is a component of a lot of other systems; however, it serves as an object of realization, specifics of realization of just “legal rules” comes in nowhere without its existence. Its “transition” from an abstraction to